

Hotel Somàlia

Centenars de persones de totes les edats fugen cap a l'oest de Kenya perquè ja no tenen res de menjar i volen escapar de la sequera i del terror provocat per les milícies islamistes. La seva nova llar és el camp de refugiats més gran del món, construït per a una eternitat.

De dia, quan a Muqdisho aterra el primer avió amb mantega de cacauet, un *matatu* –un microbús blanc– atrotinat amb uns trenta refugiats es posa en marxa a cinc-cents quilòmetres de la capital. No és el primer taxi col·lectiu que surt del poble somali de Dhoobley, ni tampoc serà l'últim. Diuen que encara queden *matatus* a Somàlia, però que aviat ja no hi haurà somalis en aquest país devastat per la guerra i les catàstrofes.

Carreguen l'autobús a l'ombra d'una acàcia al mercat abandonat de Dhoobley, un poble situat al bell mig del sud de Somàlia, controlat per les milícies

EL TEMPS

Gent afamada mentre reparteixen menjar a Muqdisho: "No hi ha esperança, això no s'acaba mai".

islamistes radicals, a vint quilòmetres de la frontera amb Kenya. Hi ha dones demacrades amb mocadors de colors, com la Maria, de quaranta anys, i la Hawa, de trenta-dos, que s'afanyen a pujar al vehicle. Durant dies han caminat en direcció nord des dels seus pobles: les vaques i les cabres dels seus ramats són mortes, els pobles estan abandonats. Caminaven sota un sol asfixiant, sense aigua, sense menjar, sense forces. Les mosques els corren per la boca, els seus fills penen apàtics dels seus pits flaccids.

Fins a la frontera amb Kenya aniran escortades per policies somalis, homes que porten fusells d'assalt AK-47 ro-

vellats i que estan tan secs que els seus uniformes verd oliva els penen pertot. Els homes han de protegir les dones dels atacs de bandes de vagabunds que lliguen els homes als arbres i violen les dones.

L'autobús entra ara en un núvol de pols i passa la frontera clandestinament, lluny del funcionari gras de les autoritats d'immigració kenyanes, assegut en un jeep davant de la frontera i encarregat de controlar el trànsit.

A Kenya continuen pel camí de pols, una estepa desoladora de quilòmetres i quilòmetres en la qual fins fa uns pocs anys encara hi havia animals salvatges, però que ara és un mar de bosses de plàstic estripades. La terra té un to rogenc fosc, i fins i tot al crepuscle, quan arriben els refugiats, continua semblant roent per la calor. Als marges del camí hi ha esquelets de vaques, búfals i camells que han mort de set. La pudor és horrible.

Aquestes dones fugen de l'espantosa sequera que afecta la banya de l'Àfrica des de fa seixanta anys. Esperen trobar la pau i un futur al país veí, Kenya. Per a novingudes com la Deka, de disset anys i procedent de la ciutat portuària de Kismaju, aquesta pau és dubtosa. Per a joves com l'Ahmed, l'exili ha esdevingut part de la vida quotidiana: ha crescut aquí i no coneix res més. Per a l'antic ministre de defensa de Somàlia ja no hi ha futur: el campament és l'únic refugi que li queda.

Anomenen Dadaab aquest lloc insòlit, el camp de refugiats més gran del món. Una ciutat artificial amb assentaments que han crescut l'un dins de l'altre, format per tendes de campanya, barraques, cabanes de fang i cases de maó roig, construït per a noranta mil persones al començament de la dècada del 1990, quan va esclatar la guerra civil a Somàlia i els primers somalis fugien en grup. A finals de juliol del 2011, dos anys després que no hagi caigut ni una gota dels monsons, per la qual cosa més d'onze milions d'africans orientals passen fam, 400.000 somalis hi estan allotjats. Cada dia n'arriben 1.300 més. Segons els càlculs de l'ONU, a finals d'any seran mig milió.

Ahmed Hussein Abdullai, de vint-i-vuit anys, viu des de fa dos mesos un *déjà vu*, un malson que el continua turmentant com abans. El dolor dels

novinguts, explica, li destrossa el cor. Quan veu com, a les mares, els fills que porten a la bossa de l'esquena se'ls moren, i veu que al cementiri de davant de casa seva s'aixequen noves tombes, petits munts de terra roja protegits per espins, segons els antics costums dels pastors somalis. Diu que li recorda la seva pròpia fugida. És com abans, res no ha canviat.

L'Ahmed tenia nou anys quan va arribar a Dadaab. Era l'any 1992, pocs mesos després que esclatés la guerra civil a la capital somali, Muqdisho. Aleshores a Dadaab encara no hi havia *mzungus*, que és com anomenen els blancs amb els seus pantalons cargo, les seves antenes parabòliques i els seus jeeps amb tracció a les quatre rodes que s'encarreguen dels ajuts econòmics de tot el món. Aleshores se'ls va assignar una tenda, havien d'aprendre dos idiomes, el kisuaheli i l'anglès, i espavilar-se tots sols en un entorn desconegut.

Avui l'Ahmed és un triomfador, és professor de biologia i química en una escola secundària del campament Ifo, un dels camps de Dadaab. A més, és el primer llibreter del campament. La seva botiga es diu Iftin, "llum". El lema de la seva empresa és escrit a mà al rètol de la botiga, i diu: "Al vostre servei per al vostre èxit".

Ell ho ha aconseguit, un refugiament sense papers que ja no pot abandonar el seu campament, i a Kenya no s'obté el permís de treball. És un home amable i espavilat, amb la camisa planxada i un masclet arrissat. Un exemple per als nous. "Ser un refugiament és un repte. El qui aconsegueix fer alguna cosa, el qui va a l'escola i a la universitat, pot canviar el seu país des de l'exili", diu.

L'Ahmed continua vivint al lloc on el seu pare va muntar la tenda per a ell i per als seus cinc germans, a la parcel·la B15. Ara hi ha dues cases fetes de fems de vaca i terra roja al voltant d'un pati interior ben escombrat.

Acaba de ser pare i ha seguit una formació com a professor de solució de conflictes. Ensenyarà als infants que és la pau i els donarà exemple de com ha de ser un bon líder. Les classes li semblaven massa teòriques, diu que ell s'estima més donar un cop de mà que ensenyar, però és força dur amb els seus alumnes, posa a prova el que han

EL TEMPS

A l'esquerra, Deka, víctima d'una violació, a Dadaab. Al centre, una patrulla somali a Dhoobley: mirall de la situació a la banya de l'Àfrica. A la dreta,

apès. Fa poc temps ha estat elegit president de l'organització juvenil d'Ifo, que proporciona feina als qui acaben l'escola i els ajuda a sol·licitar beques al Canadà.

A la tarda, quan acaba l'escola, l'Ahmed és, com sempre, a la seva llibreria. Estudiants amb uniformes grocs hi arriben corrents; les seves mares, cobertes amb vel i amb dibuixos de henna; el forner de *chapati*; el venedor de te... Tots debaten sobre el preu del te, de la llet i de la benzina, que fa poc ha passat a costar el doble. Poc després de tancar la botiga, Ahmed es posa el seu transistor negre, marca Grundig, a l'orella, escolta la BBC i informa sobre el pont aeri a Muqdisho. Parlen del futur a la banya de l'Àfrica, es preocupen per Somàlia, és clar, però també sembla que hagin deixat enrere la seva pàtria des de fa molt temps i que cap d'ells no tingui ganes de tornar-hi.

Dadaab és una presó eterna, una llar improvisada per als cinc clans que lluiten entre si

El client més fidel de l'Ahmed és un home que porta un vestit que li fa bossa i que gairebé no compra res. Hi arriba cada matí i es queda a la botiga, on fa una calor sufocant, entre llibres de text i mapes de l'Àfrica. Es diu Adan Ahmed Abdi i té seixanta-un anys, i havia estat ministre de Defensa de Somàlia. A ell, tampoc no li quedava res quan va arribar a Dadaab, i també va travessar la frontera clandestinament en un *matatu*. Va arribar a l'abril de fa quatre anys, uns dies després que un dels innombrables governs de transició el deixessin sense càrrec ni mansió.

El ministre i el llibreter es van fer amics a la diàspora. Mentre que l'un només té al cap el futur, a l'altre només li queden els records. Abdi és un polític fracassat: va intentar salvar el seu país, malgrat que no va pensar ni un segon que podria canviar res.

Va de la botiga de l'Ahmed a la seva cabana passant pel mercat. "Mai no hauria pensat que acabaria en aquest femer de campament", diu. Serveix te en una estora, fa que li porten una vella maleta Samsonite de la cabana, de la qual treu el passaport diplomàtic, ensenya fotos de consells de ministres, i d'altres on se'l veu amb col·legues de Ghana, del Congo, de Níger i de Nigèria. Ensenya el rellotge suís d'or

que l'any 2004 li va regalar un altre coronel amb una encaixada de mans: Moammar al-Gaddafi, el rostre del qual està gravat a l'esfera.

El ministre parla en veu baixa, parla amb fluïdesa italià, l'idioma de l'antiga metròpoli. Es va formar en una caserna de Bolonya, va ascendir a l'exèrcit somali com a expert en sistemes de defensa amb míssils, va assolir el grau de coronel i va esdevenir ministre de Defensa durant el mandat del president Abdikassim Salad Hassan. El 2004, quan el president va deixar el càrrec, Abdi també es va quedar sense simpaties entre els successors i les milícies islamistes al-Shabbaab, que cada vegada tenien més força i que de fet ostentaven el poder a la Somàlia actual.

Va perdre els seus béns, va haver de veure com afusellaven els seus companys al carrer, com els islamistes tallaven les mans dels lladres, prohibien la importació de patates de Kenya i obligaven les dones a cobrir-se.

Fa quatre anys el ministre va fugir. No tenia més remei. Al campament de Dadaab ningú no coneix el seu passat, el seu únic amic és el llibreter.

El ministre morirà aquí, no pot tornar i no vol fer-se kenyà. "No hi ha esperança", diu mentre xarrupa el te, "el meu país està malalt: les lluites entre

el llibreter Ahmed i la seva família a Dadaab: “Ser refugiat sempre és un repte”.

els clans, el regne de terror dels pirates, els radicals islamistes... i ara també la fam. Això no s'acaba mai”.

Dadaab és una presó eterna, una llar improvisada per als cinc clans principals de Somàlia que lluiten entre si a la pàtria, refugi de camperols pobres, de musulmans que temen els islamistes i dels qui es consideren kenyans des de fa temps.

Cada dia hi ha cues de nouvinguts davant dels tres punts d'enregistrament. Posen el dit al tampó, esperen les fotos de carnet, pidolen targetes de racionament amb les quals poden aconseguir un àpat calent al dia i l'admissió a les infermeries. Allà és on van a parlar els casos sense remei, infants desnodrits amb les òrbites oculars enfosquides i uns ossos tan fràgils com el vidre.

Actualment hi ha al campament Ifo, el mitjà de tots tres, trenta-sis infants de menys de tres anys amb cànules, estirats sota els ventiladors. Segons un metge kenyà de la GIZ, la societat alemanya de cooperació internacional, només la meitat continuaran vius la nit següent.

I els vells que viuen des de fa temps en cabanes i cases de maó roig, dividides en blocs amb números consecutius, corren amb megàfons pels mercats i els carrerons demanant ajut per als

nouvinguts. Recullen roba, sabates i mosquiteres. Aquesta solidaritat és enganyosa: aviat els somalis nous i vells es barallaran per les pastures, per la feina i pels favors de les organitzacions humanitàries. La vida és dura a l'Hotel Somàlia de l'est de Kenya, és el mirall de la situació a la banya de l'Àfrica.

La Deka, una noia de disset anys de cara rodona, tampoc no aconsegueix treure's del damunt la vella i malalta Somàlia. La porta al cor. Deka va arribar al campament a peu. Els últims dies fins i tot va haver d'avançar de quatre grapes. Va arribar fa quatre mesos com a òrfena de pare i de mare. Des de fa dos mesos, les assistents kenyanes intenten explicar-li que no s'ha de veure només com a una víctima, sinó també com a mare que ha d'aprendre a estimar el seu fill que està creixent dins del seu ventre arrodonit.

Està asseguda en un pati interior cobert d'una organització d'ajut a infants que han travessat la frontera amb Kenya sense companyia ni protecció. Porta un mantell molt ample i s'esgarrifa quan recorda la nit en què va fugir. Muda i immòbil, deixa que les mosques li recorrin la cara.

Eren soldats, milícies d'al-Shabbaab o bandes de delinqüents. La Deka no ho sap, era fosc com una gola de

llop. “Eren sis homes. Duien armes”, explica.

La violació de la Deka va durar la meitat de la nit. Els homes feien torns, la colpejaven i la insultaven. Li cridaven: “Fug, si t'atreveixes!”.

Quan la van abandonar, es va quedar nua en un marge del camí. Després va enfilat el camí cap a casa d'una tia seva que ja vivia a Dadaab. Com que feia quatre mesos que no li venia la regla, va anar a la infermeria del campament. El moment en què el metge va dir-li que estava embarassada va ser el pitjor de la seva vida. Encara pitjor que aquella nit al marge del camí. La seva tia la va expulsar, la va fer fora de la cabana.

D'aquí a uns quants dies, quan a Muqdisho es puguin salvar les primeres persones que passen fam amb la manega de cacauet, quan el món torni a mirar de nou cap a la crisi de l'euro i el deute dels Estats Units, Deka portarà al món el seu fill, el seu bastard, un marrec no desitjat en un camp de rebutjats.

La Deka espera que sigui una nena. Li dirà Ian. Diu que és un antic nom somali i que li agrada com sona.

Fiona Ehler

Traducció de David Egea